

פר' כי תבוא - השגת גבול

רב דניאל שטיין

א. ספרי (פיס' קפ"ח) - והלא כבר נאמר לא תגזול ומה ת"ל לא תסיג מלמד שכל העוקר תחומין של חבריו עובר בב' לאוויון, יכול אף בחו"ל ת"ל בנחלתך אשר תנחל, בא"י עובר בב' לאוויון בחו"ל אינו עור אלא על לאו אחד וכו' מנין למחליף דברי רבי אליעזר בדברי רבי יהושע ודברי רבי יהושע בדברי רבי אליעזר ולאומר על טמא טהור ועל טהור טמא שהוא עובר בלא תעשה תלמוד לומר לא תסיג גבול רעך.

ב. בגמ' ב"ב (כא:) - אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא, ואתא בר מבואה חבריה וקמוקי גביה. דינא הוא דמעכב עילויה, דא"ל קא פסקת ליה לחיותי, לימא מסייע ליה מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג. וכמה, אמר רבה בר רב הונא עד פרסה, שאני דגים, דיהבי סיארא וכו', מיתבי עושה אדם חנות בצד חנותו של חברו, ומרחץ בצד מרחצו של חברו, ואינו יכול למחות בידו, מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי וכו' אמר רב הונא בריה דרב יהושע פשיטא לי, בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב, ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעכב, בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעכב וכו', אמר רב יוסף ומודי רב הונא במקרי דרדקי דלא מצי מעכב דאמר מר קנאת סופרים תרבה חכמה.

ג. חזון איש (אמונה ובטחון פ"ג אות א') - אבל עכשיו שההלכה הכריע דקנאת סופרים תרבה חכמה ויסוד הזה נעלה מחיותא דאנשים פרטיים, הנה האורחים הבאים עשו כהלכה והקמים כנגדם שופכים דם נקיים, וכשישנאים אותם בלב עוברים על לא תשנא אחיך כשמדברים עליהם רע עוברים על לשה"ר כשמקהילים קהלות לקטטות עורים על לא תהיה כקרח.

ד. הגה"מ (הל' שכנים אות ה') - ומבוי הסתום בג' צדדים ובצד אחד רק נכנסים לו ודר ראובן אצל סופו הסתום ובא שמעון לדור כלפי צד הפתח שאין נכרי יכול לילך אם לא ילך תחלה לפני פתח שמעון נראה דמעכב עליה כרב הונא עכ"ל אביאסף.

ה. תשו' הרמ"א (סי' י') - אלא ע"כ צריכין אנו לחלק בדבר דברי היוקא כגון הכא גבי מבוי שבדאי יזיק לו, כ"ע מודו דהלכתא כרב הונא.

ו. פתחי תשובה (סי' קנ"ו ס"ק ג') - ועיין בתשובת חתם סופר וכו' דרב הונא מחשב גם זה לפיסוק חיותיה ולית הלכתא כוותיה דלא הוי פיסוק חיותיה אלא חולשת חיותיה דהרי אפשר שיבואו גם אליו לטחון, אבל היכא דבאמת פוסק חיותיה לגמרי מדבר זה מטחינת רחיים, ופשוט אפילו יש לזה עוד אומנות אחרת או אפילו הוא עשיר גדול, אנו דנין על חיותו הלז דרחיים הוא נפסק לגמרי מכל וכל הואיל והמבוי סתום וכו'. תשובת חות יאיר סי' מ"ב באמצע התשובה, שכתב יורד לתוך אומנות חברו קיי"ל דמותר לכתחילה אם לא כבר מתא אחריתי, וראה חזקה מהא דאיתא פרק אלו הן הלוקחין [מכות כד.] בא דוד והעמידן על אחת עשרה כו', ומפרש שם כולוהו במידי חסידות, ובתוכם [תהילים ט"ו ג'] לא עשה לרעהו רעה שלא ירד לאומנות חברו, מכלל דשרי.

ז. תשו' אגר"מ (חו"מ סי' ל"ח) - דלמעט מכדי חייו הוא כפסוק לגמרי, ופשוט שכדי חייו מיקרי כדרך ההוצאה לאנשים בינונים ממדרגתו בחשיבות.

ח. ר"י מיגאש לב"ב (שם) - מיהו מסתברא לן דהני מיילי כלהו היכא דליכא פסידא על הלוקחים הוא כגון דשוו דמים אהדדי ושויין עסקי נמי אהדדי דלא מרווחי לוקחים מידי עבדו רבנן תקנתא לבני מתא כי היכי דלא לשהיין עסקיהו ולא מפסיק להו לחיותיהו וכו' הלכך כיון דאיכא הרווחה ללוקחים לאו כל כמיניהו דמוכרים דמתקני לנפשייהו ומפסדי לאחריני.

ט. תשו' הרשב"א (ח"ג סי' פ"ג) - והכא נמי, כיון דרגיל הוא לעשות מלאכתו על ידי זה, כל שהוא צריך למלאכה זו הרי הוא כיהיב דעתו על זה, וכאלו בא לידו, וקרוב הוא לנוטל ממנו שכרו, אעפ"י שאינו נוטל ממש וכו' למדין ממנה דכל מוכר, קרוב הוא להיות כאלו נתן לו, וההולך ומפתה את העכו"ם לעשות מלאכתו עמו, כפוסק לחיותו של זה, וגוערין בו, ומוחין בידו.

י. גמ' מגילה (טו.) - כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי וכו'.

יא. תוספתא ב"ק (פ"ז ה"ג) - המתגנב מאחר חבר והולך ושונה פרקו אף על פי שנקרא גנב זוכה לעצמו שנא' לא יבוזו לגנב וגו' סוף שמתמנה פרנס על הצבור ומזכה את הרבים וזוכה לעצמו.

יב. רמב"ם (פ"א שופר ה"ג) - שופר הגזול שתקע בו יצא שאין המצוה אלא בשמיעת הקול וכו' ואין בקול דין גזל.

יג. תוס' קידושין (נט.) ד"ה עני - אומר רבינו מאיר אביו של ר"ת דמירי בדג מת שכן דרך הדייגים להשים במצודות דג מת והדגים מתאספים שם סביב אותו הדג וכיון שזה פירש מצודתו תחילה וע"י מעשה שעשה זה מתאספים שם סביב ודאי אם היה חברו פורש הוה כאילו גזל לו ויכול לומר לו תוכל לעשות כן במקום אחר.

יד. רמ"א (סי' שס"ט סע' ח') - י"א דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא אלא במסים ומכסים התלויים בקרקע, כי המלך גוזר שלא ידורו בארצו כי אם בדרך זה, אבל בשאר דברים, ויש חולקין וסבירא להו דאמרינן בכל דבר דינא דמלכותא דינא.

טו. רמב"ם (פ"ד שלוחין ושותפין ה"ב) - האומנין שנשתתפו באומנות אף על פי שקנו מידם אינן שותפין, כיצד שני חייטים או שני אורגים שהתנו ביניהם שכל שיקח זה וזה במלאכתו יהיה ביניהן בשוה אין כאן שותפות כלל שאין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. [השגת הראב"ד] א"א ורבותי הורו שאדם יכול להקנות את עצמו לחבירו בקניין כדין עבדים.

טז. נשמת אברהם (ח"ד עמ' ר"ו) - ואמר לי הגרשז"א שמותר להעמיד או לצלם מספר או מכתב עת מה שהוא צריך לשם לימוד ושימוש אישי כל שאינו עושה כן לשם מסחר, ועל אף שבשער הספר או הכתב עת יש אזהרה מהמחבר או המו"ל שאסור לעשות כן.

יז. חזון איש (אמונה ובטחון פ"ג אות ט"ו) - ואמנם אומן של בני מתא דמצי לעכב משום פסקת לחיותאי, אינו על צד מציאות אלא על צד השתדלות שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה וכו' ולא יחסר לו אם יהיה כאן אומן של מתא אחריתא ולא יותיר אם לא יהיה רק אם מצי לעכב נכנס זה בחוב השתדלותמצדו וחוב הרחקת הנזק מצד רעהו ואי לא מצי מעכב אין בו משום חוב השתדלות ואין על חבירו משום נזק.